

Høringsnotat

Sivilavdelingen

Dato: 8. januar 2025

Saksnr: 25/109

Høringsfrist: 5. mars 2025

Forslag til endringer i utleveringsloven og forskrift om internasjonalt samarbeid i straffesaker

Innhold

1	Innledning.....	2
2	EUs utleveringskonvensjoner 1995 og 1996.....	3
2.1.1	Innledning.....	3
2.1.2	Schengen-relevante bestemmelser.....	4
2.1.3	Gjennomføring av trepartsavtaler med Sveits og Liechtenstein.....	4
3	Forslag til endringer i utleveringsloven.....	5
3.1	Gjennomføring av de Schengen-relevante bestemmelsene i EUs utleveringskonvensjon 1996.....	5
3.1.1	Innledning.....	5
3.1.2	Nærmere om de Schengen-relevante bestemmelsene i EUs utleveringskonvensjon 1996.....	5
3.1.3	Krav til strafferamme.....	6
3.1.4	Fiskale lovbrudd og amnesti.....	7
3.1.5	Foreldelse.....	8
3.1.6	Sentralmyndighet og oversendelse av utleveringsbegjæringer.....	9
3.1.7	Departementets samlede vurderinger.....	10
3.2	Gjensidig hjelp i straffesaker – samarbeid EPPO.....	10
3.2.1	Innledning.....	10
3.2.2	Gjeldende rett.....	10
3.2.3	Departementets vurderinger.....	12
4	Forslag til endringer i Forskrift om internasjonalt samarbeid i straffesaker...13	
4.1	Elektronisk oversendelse av anmodninger om rettslig samarbeid i straffesaker.....	13
4.1.1	Innledning.....	13
4.1.2	Gjeldende rett.....	13

4.1.3	Departementets vurdering	14
5	Økonomiske og administrative konsekvenser	15
6	Merknader til de enkelte paragrafene	16
7	Forslag til lovendringer	17
8	Forslag til endring i forskrift om internasjonalt samarbeid i straffesaker	17

1 Innledning

Justis- og beredskapsdepartementet sender med dette på høring forslag til endringer i lov 13. juni 1975 nr. 39 om utlevering av lovbrytere mv. (utleveringsloven) og forskrift av 14. desember 2012 nr. 1227 om internasjonalt samarbeid i straffesaker.

Som følge av økt globalisering og digitalisering har det vært en betydelig utvikling i grensekryssende kriminalitet. Kriminalitetsbildet blir også stadig mer komplekst, og det er et økende behov for tettere og mer effektivt samarbeid med andre stater for å kunne etterforske og eventuelt iredetteføre straffesaker.

Utlevering er internasjonalt samarbeid som har som mål å hindre at lovbrytere unndrar seg strafforfølgning eller fullbyrding av dom ved å reise til et annet land. Dagens vilkår for utlevering bygger i stor grad på Den europeiske konvensjon om utlevering 13. desember 1957 (utleveringskonvensjonen 1957), og er regulert i utleveringsloven. Denne loven gjelder utlevering til og fra stater utenfor EU og Norden. For stater innen EU og Norden er det lov 20. januar 2012 nr. 2 (arrestordreloven) som kommer til anvendelse.

Innen EU ble det utarbeidet to utleveringskonvensjoner som hadde til hensikt å forenkle og effektivisere utleveringskonvensjonen 1957. Disse konvensjonene trådte ikke i kraft før EU vedtok rammebeslutning om den europeiske arrestordre 13. juni 2002 (arrestordren). EUs konvensjon om utlevering av 27. september 1996 (EUs utleveringskonvensjon 1996) trådte imidlertid i kraft i 2019 og inneholder enkelte bestemmelser som videreutvikler Schengen-regelverket, og som kommer til anvendelse for Schengen-statene Sveits og Liechtenstein. For at disse forenklingene skal kunne komme til anvendelse i utleveringssaker mellom Norge, Sveits og Liechtenstein foreslås nødvendige endringer i utleveringsloven.

Utleveringsloven regulerer også annen internasjonal strafferettslig bistand, se kap. V. Norge har både anledning til å anmode om og yte bistand til utenlandske myndigheter, såkalt mellomstatlig samarbeid. Riksadvokaten har i brev 22. februar 2022 til Justis- og beredskapsdepartementet uttrykt behov for å klargjøre hjemmelsgrunnlaget for å kunne yte bistand til EUs påtalemyndighet, European Public Prosecutor's Office (EPPO). Departementet foreslår derfor å gjennomføre nødvendige lovendringer i utleveringsloven for å tilrettelegge for et slikt samarbeid.

Under Covid-19 pandemien ble det økt behov for å fremsende anmodninger om rettslig bistand elektronisk. Det ble gitt en midlertidig hjemmel som åpnet for slik elektronisk fremsendelse, men denne ble opphevet 1. juli 2023. Dagens regelverk åpner for å sende og motta rettsanmodninger fra EU- og Schengen-stater elektronisk, men rettsanmodninger fra andre stater må ettersendes per post. Departementet foreslår en forskriftsendring slik at kravet om ettersendelse av rettsanmodninger per post fjernes.

Regjeringen nedsatte i 2020 Utleverings- og arrestordreutvalget. Utvalget gjennomgikk nasjonalt og internasjonalt regelverk innenfor rettsområdet og avga sin utredning til Justis- og beredskapsdepartementet 28. oktober 2022. NOU 2022:15 Utleverings- og arrestordreloven ble sendt på høring 22. november 2022, og departementet arbeider med oppfølgingen av denne. Arbeidet med ny utleverings- og arrestordrelov påregnes å ta noe tid, og departementet vurderer å forsere enkelte endringer i utleveringsregelverket før dette lovarbeidet ferdigstilles.

2 EUs utleveringskonvensjoner 1995 og 1996

2.1.1 Innledning

Den mest sentrale konvensjonen om utlevering er Europarådets utleveringskonvensjon 1957 med tilleggsprotokoller. Konvensjonen regulerer utlevering generelt, og er undertegnet og ratifisert av alle Europarådets medlemsstater, i tillegg til enkelte andre stater. Konvensjonen har til dels omstendelige og tidkrevende prosedyrer for utlevering. Konvensjon 19. juni 1990 om gjennomføring av Schengen-avtalen av 14. juni 1985 (Schengen-konvensjonen) avbøter delvis disse utfordringene, men for ytterligere å forenkle utleveringsinstituttet utarbeidet EU på 1990-tallet to konvensjoner om utlevering: konvensjon 10. mars 1995 om forenklet utleveringsprosedyre mellom medlemsstatene i Den europeiske union (EUs utleveringskonvensjon 1995) og konvensjon 27. september 1996 om utlevering mellom medlemsstatene i Den europeiske union (EUs utleveringskonvensjon 1996). Begge konvensjonene effektiviserer og supplerer anvendelsen av utleveringskonvensjonen 1957. I tillegg supplerer 1996-konvensjonen anvendelsen av bl.a. Schengen-konvensjonen.

EUs utleveringskonvensjon 1995 gir anvisning på en forenklet utleveringsprosedyre der den ettersøkte samtykker til dette. Utlevering kan da skje i løpet av kort tid uten formell utleveringsbegjæring, og sikrer på den måten en effektiv saksbehandling. Denne konvensjonen er ikke trådt i kraft.¹ Tidligere benyttet likevel enkelte EU-stater seg av konvensjonen på gjensidig grunnlag.

EUs utleveringskonvensjon 1996 regulerer på sin side materielle vilkår for utlevering. Den oppstiller bl.a. lempeligere krav til strafferamme enn utleveringskonvensjonen (artikkel 2) og snevrer inn adgangen til å nekte utlevering på grunnlag av foreldelse (artikkel 8). Konvensjonen trådte i kraft 5. november 2019.

I 2002 forhandlet EU frem Rådets rammebeslutning 13. juni 2002 om den europeiske arrestordre og om prosedyre for overlevering mellom medlemsstatene

¹ Per 27.5.2024

(2002/584/JIS) (arrestordren). Innad i EU er de to utleveringskonvensjonene erstattet av denne rammebeslutningen, jf. beslutningens artikkel 31. Arrestordren innebærer ytterligere forenklinger sammenliknet med utleveringskonvensjonene og sikrer at ettersøkte personer overleveres mellom EU-statene etter raskere prosedyrer basert på gjensidig anerkjennelse av hverandres rettsavgjørelser. Mellom Norge, Island og EU gjelder Avtale mellom Den europeiske union, Republikken Island og Kongeriket Norge om overleveringsprosedyre 28. juni 2006 (parallellavtalen), som har bestemmelser som nesten tilsvarer rammebeslutningen om arrestordre.

2.1.2 Schengen-relevante bestemmelser

I 2003 ble det vedtatt av Rådet for Den Europeiske Union at EUs utleveringskonvensjon 1995 og artiklene 2, 6, 8, 9 og 13, og artikkel 1 i den grad den er relevant for de nevnte bestemmelsene, i EUs utleveringskonvensjon 1996 skulle anses for å være en videreutvikling av Schengen-konvensjonen del III kap. 4 om utlevering, jf. EUs rådsbeslutning 27. februar 2003 (2003/169/JHA). Det følger av beslutningen at Schengen-konvensjonen artikkel 66 oppheves når 1995-konvensjonen trer i kraft, og at artikkel 61, 62 nr. 1 og 2, 63 og 65 i Schengen-konvensjonens kapittel om utlevering oppheves fra ikrafttredelsesdatoen for 1996-konvensjonen. Bestemmelsene omhandler krav til strafferamme, spørsmål om foreldelse og amnesti, og oversendelse av utleveringsbegjæringer.

Selv om EUs to utleveringskonvensjoner videreutvikler Schengen-regelverket, har Norge ikke tilsluttet seg disse og de er de ikke gjennomført i norsk rett. Tilslutning til de Schengenrelevante delene av konvensjonene ble vurdert, men i samråd med Europakommisjonen ble det bestemt å utsette gjennomføringen i påvente av forhandlingene mellom EU og Norge om en parallellavtale til EUs rammebeslutning om arrestordren, jf. Prop. 137 LS (2010–2011) s. 46. Forhandlingene resulterte i parallellavtalen, som dermed erstattet EUs to utleveringskonvensjoner i forholdet mellom EU og Norge. Det var derfor ikke aktuelt å gjennomføre konvensjonene for å regulere utlevering mellom Norge og EU-statene. I stedet foreslo departementet å regulere overlevering til og fra EU-stater og Island i en egen lov, lov 20. januar 2012 nr. 4 om pågriping og overlevering til og fra Norge for straffbare forhold på grunnlag av en arrestordre (arrestordreloven). Parallellavtalen innebærer i likhet med EUs rammebeslutning om arrestordren et systemskifte i forhold til utleveringsinstituttet, med ytterligere forenklinger sammenliknet med EUs to utleveringskonvensjoner.

2.1.3 Gjennomføring av trepartsavtaler med Sveits og Liechtenstein

Norge, Sveits og Liechtenstein har inngått avtaler med EU som knytter statene til Schengen-samarbeidet. For at Schengen-regelverket også skulle komme til anvendelse mellom Norge, Island, Sveits og Liechtenstein, ble det inngått såkalte trepartsavtaler mellom statene. Trepartsavtalene er enkelt utformet, og innebærer at parallelle «Schengen-avtaler» statene har med EU, også skal gjelde mellom Island, Norge og Liechtenstein og Sveits i den grad disse reglene er identiske. Ved gjennomføringen av arrestordreavtalen i Prop. 137 LS (2010-2011) side 46 uttalte departementet at det var høyst usikkert om EUs utleveringskonvensjon 1995 og EUs utleveringskonvensjon 1996 noen gang ville tre i kraft. Dette var noe av årsaken til at departementet ikke fant det «naturleg å kome med forslag til

gjennomføring av reglane i dei to konvensjonane no». Departementet presiserte samtidig at det ville komme tilbake til spørsmålet om situasjonen endret seg.

Ettersom EUs utleveringskonvensjon 1996 trådte i kraft i 2019 er det ønskelig at de Schengen-relevante bestemmelsene i konvensjonen skal gjelde mellom Norge, Sveits og Liechtenstein. Sveits og Liechtenstein har begge underrettet EU om at de godtar de Schengen-relevante bestemmelsene i 1996-konvensjonen. Departementet foreslår at også Norge underretter EU om at vi godtar innholdet i de samme bestemmelsene.

3 Forslag til endringer i utleveringsloven

3.1 Gjennomføring av de Schengen-relevante bestemmelsene i EUs utleveringskonvensjon 1996

3.1.1 Innledning

Departementet bemerker generelt at det ikke er nødvendig å se nærmere på eller gjennomføre endringer i loven hva gjelder utlevering *til* Norge for å bringe norsk rett i samsvar med konvensjonen. Utleveringsloven har kun én bestemmelse om dette, § 23. Spørsmålet om utlevering kan og skal skje i disse tilfellene beror først og fremst på lovgivningen i staten det er aktuelt å utlevere fra. Departementet vil derfor i punkt 3.1.3 flg. konsentrere sin vurdering rundt spørsmål som gjelder utlevering *fra* Norge.

Når det gjelder EUs utleveringskonvensjon 1995, er det etter departementets syn ikke nødvendig å gjennomføre denne nå. For at denne skal tre i kraft etter artikkel 16 må flere EU-stater inngi sin notifikasjon. Det er fortsatt høyst usikkert om dette vil skje og om konvensjonen vil tre i kraft. Dersom situasjonen endrer seg vil departementet komme tilbake til spørsmålet. EUs utleveringskonvensjon 1996 står i en annen stilling ettersom den har trådt i kraft.

3.1.2 Nærmere om de Schengen-relevante bestemmelsene i EUs utleveringskonvensjon 1996

Som nevnt i punkt 2.1.2 er det kun enkelte bestemmelser i EUs utleveringskonvensjon 1996 som er å anse som en videreutvikling av Schengen-konvensjonen del III kap. 4 om utlevering, og som følgelig er relevante for Norge. Disse artiklene er:

- **Artikkel 2** (strafferamme) bestemmer at utlevering skal skje dersom forholdet som ligger til grunn for begjæringen i anmodende stat kan straffes med frihetsstraff eller sikkerhetsforanstaltning i minimum seks måneder. Bestemmelsen krever i tillegg at forholdet i anmodende stat kan straffes med frihetsstraff eller sikkerhetsforanstaltning i minst 12 måneder. Når det gjelder aksessorisk utlevering, er det tilstrekkelig at forholdet kan straffes med bøter.
- **Artikkel 6** (fiskale lovbrudd) slår fast at utlevering for fiskale lovbrudd skal skje hvis vilkårene etter bl.a. konvensjonen er oppfylt.
- **Artikkel 8** (foreldelse) fastsetter at utlevering ikke kan nektes fordi adgangen til strafforfølgning eller straffullbyrding ville vært foreldet etter den anmodende stats regler. Den anmodende stat kan likevel nekte utlevering

fordi forholdet ville vært foreldet dersom begjæringen er begrunnet i et forhold som staten i henhold til egen straffelovgivning er kompetent til å forfølge, jf. nr. 2.

- **Artikkel 9** (amnesti) slår fast at utlevering ikke kan skje for forhold som er omfattet av amnesti i den anmodede stat, såfremt denne hadde myndighet til å strafforfølge forholdet etter egen lovgivning.
- **Artikkel 13** (sentralmyndighet og oversendelse av utleveringsbegjæring) bestemmer at statene skal utpeke en sentralmyndighet som er ansvarlig for å oversende og motta utleveringsbegjæringer med vedlegg. Det bestemmes videre at utleveringsbegjæringen med vedlegg kan oversendes per telefaks, jf. nr. 3. For å verifisere hvorvidt begjæringen er ekte kan anmodende stat bekrefte at dokumentene tilsvarer originaldokumentene, jf. nr. 5. Dersom anmodende stat betviler at dokumentene tilsvarer originaldokumentene, kan sentralmyndigheten kreve at anmodende stat oversender originaler eller bekreftede kopier innen rimelig tid.

3.1.3 Krav til strafferamme

3.1.3.1 Gjeldende rett

Utleveringsloven § 3 første ledd bestemmer at utlevering i utgangspunktet bare kan skje dersom handlingen eller en tilsvarende handling kan straffes i Norge med fengsel i mer enn ett år. Loven oppstiller strengere krav til strafferamme enn utleveringskonvensjonen, hvor det i artikkel 2 nr. 1 heter at utlevering skal skje for forbrytelser som etter lovgivingen i den anmodede stat kan medføre fengsel i minst ett år eller mer. Kravet til strafferamme var et bevisst valg da loven ble gitt, jf. Ot.prp. nr. 30 (1974–75) s. 27. Bakgrunnen for ikke å harmonisere norsk lovgivning med utleveringskonvensjonen på dette punkt skyldes delvis at det ville åpne for utlevering for lovbrudd av mindre alvorlig karakter, og delvis at kravet om fengsel i mer enn ett år var i samsvar med kravene i de andre nordiske landene.

Annet ledd gir likevel Kongen fullmakt til å avtale at utlevering kan finne sted ved lavere strafferamme enn det som er angitt i første ledd. Med andre ord kan det ved avtale gjøres unntak fra hovedregelen i utleveringsloven om at forholdet må kunne medføre fengsel i mer enn ett år.

Loven oppstiller ikke krav til strafferamme i anmodende stat, men det forutsettes at forholdet er straffbart både i Norge og i vedkommende stat, jf. utleveringsloven § 1 og § 3 tredje ledd.

Etter EUs utleveringskonvensjon 1996 artikkel 2 nr. 1, skal utlevering kunne skje for forhold som kan straffes i anmodende stat med frihetsstraff eller sikkerhetsforanstaltning i minst 6 måneder. I tillegg må forholdet kunne straffes med frihetsstraff eller sikkerhetsforanstaltning i minst 12 måneder i den anmodende staten. Strafferammen etter EUs utleveringskonvensjon er derfor lavere enn etter gjeldende rett.

I NOU 2022:15 Utleverings- og arrestordreloven foreslår utvalget å lempe på kravet til strafferamme og bringe bestemmelsen på linje med utleveringskonvensjonen 1996 (s. 71 flg.). Etter forslaget skal utlevering derfor kunne skje for forhold som etter norsk rett kan medføre fengsel i ett år eller mer, jf. lovforslaget § 12 første ledd. Adgangen for Kongen til å inngå avtale om å fravike kravet til strafferamme foreslås videreført, jf. lovutkastet § 12 tredje ledd.

EUs utleveringskonvensjon 1996 utvider også adgangen til aksessorisk utlevering. Aksessorisk utlevering innebærer at det ved utlevering for flere handlinger, er tilstrekkelig at kravet til strafferamme er oppfylt for en av handlingene. Etter utleveringsloven § 3 nr. 3 er kravet i dag at de øvrige handlingene skal kunne medføre fengselsstraff eller anbringelse i anstalt. Det foreslås at det ikke lenger skal stilles krav om at forholdet må kunne straffes med fengsel eller anbringelse i anstalt ved aksessorisk utlevering.

I NOU 2022: 15 Utleverings- og arrestordreloven foreslår utvalget å endre gjeldende rett, slik at det er tilstrekkelig at de aksessoriske forholdene oppfyller kravet til dobbel straffbarhet.

3.1.3.2 *Departementets vurderinger*

EUs utleveringskonvensjon 1996 artikkel 2 har et lavere strafferammekrav enn det som følger av utleveringsloven § 3 første ledd. Forutsatt at vi notifiserer godtakelse av bestemmelsene, vil det likevel ikke være nødvendig å endre utleveringsloven på dette punktet, ettersom lovens § 3 annet ledd allerede åpner for å gjøre unntak fra strafferammekravet etter avtale med fremmed stat. Konvensjonen vil utgjøre et slikt unntak. Tilsvarende, hvis forslaget fra Utleverings- og arrestordreutvalget senere følges opp, vil konvensjonen også da kunne utgjøre en avtale som gjør unntak fra strafferammekravet.

Departementet mener det heller ikke er særlig betenkelig å senke strafferammekravet overfor Sveits og Liechtenstein. Selv om forslaget innebærer at norske myndigheter potensielt må utlevere for mindre alvorlige forhold, får det kun virkning overfor ovennevnte stater, som begge står Norge nær, rettslig og politisk. Betenkelighetene ved lavere strafferamme er atskillig mindre når rettsvesenet i anmodende stat har grunnleggende likhetstrekk med det norske. Videre vises det til at man ved overlevering til stater i EU og Island ikke oppstiller krav til strafferamme i Norge, jf. arrestordreloven §§ 6 og 17. Endelig må det tas i betraktning at konvensjonen artikkel 2 også krever at handlingen må kunne straffes med frihetsstraff eller sikkerhetsforanstaltning på minst 12 måneder i staten som ber om utlevering, som formentlig vil sikre at Norge ikke risikerer å utlevere lovbrutere for rent bagatellmessige forhold.

Når det gjelder aksessoriske forhold, vil departementet foreslå å forsere utvalgets forslag i NOU 2022:15, slik at det er tilstrekkelig at de aksessoriske handlingene er straffbare etter norsk rett. NOU 2022:15 ble sendt på høring høsten 2022 og forslaget til endring inntas derfor ikke i dette høringsnotatet.

3.1.4 **Fiskale lovbrudd og amnesti**

Utleveringsloven regulerer ikke særskilt fiskale lovbrudd, dvs. lovbrudd som skader statens finanser. Utlevering kan dermed skje for slike lovbrudd, hvilket er i samsvar med EUs utleveringskonvensjon 1996 artikkel 6.

Utleveringsloven har heller ingen uttrykkelig bestemmelse om amnesti, men utlevering kan bare skje når handlingen, eller tilsvarende handling, etter norsk lov kan medføre fengsel i mer enn ett år, jf. § 3 første ledd. Dette innebærer at det heller ikke må være gitt amnesti for forholdet i Norge for at utlevering kan finne sted. Norsk rett er således i tråd med konvensjonen artikkel 9.

Ettersom det i norsk rett ikke foreligger hindringer for å utlevere for fiskalt lovbrudd, er det ikke nødvendig å gjennomføre lovendringer for å etterleve artikkel 6 i EUs utleveringskonvensjon 1996. Dette vil også være i samsvar med Utleverings- og arrestordreutvalgets forslag, se NOU 2022: 15 Utleverings- og arrestordreloven s. 148.

Departementet mener at det ikke foreligger tungtveiende grunner til å gi en egen bestemmelse om amnesti nå. Kravet til dobbel straffbarhet innebærer at utlevering uansett skal nektes for forhold som det er gitt amnesti for i Norge. Etter departementets syn er det derfor ikke nødvendig med endring av utleveringsloven mht. dette på nåværende tidspunkt.

3.1.5 Foreldelse

3.1.5.1 Gjeldende rett

Utlevering kan ikke skje når adgangen til strafforfølgning eller straffullbyrding er foreldet etter norsk lov, jf. utleveringsloven § 9 første punktum. Fremmes begjæringen av en stat som deltar i Schengen-samarbeidet, følger det av § 9 tredje punktum at det med hensyn til avbrytelse av foreldelsesfristen er anmodende stats regler som kommer til anvendelse. Den gjennomfører med dette Schengenkonvensjonen artikkel 62 nr. 1, og bestemmelsen får i dag anvendelse overfor Schengen-statene Sveits og Liechtenstein. Det er slått fast at regelen ikke er begrenset til å gjelde avbrytelse av foreldelsesfristen, men at den også omfatter suspensjon, jf. bl.a. LB-2018-146950. Loven forutsetter at forholdet heller ikke er foreldet i staten som begjærer utlevering gjennom kravet til dobbel straffbarhet, jf. utleveringsloven §§ 1 og 3.

3.1.5.2 Departementets vurderinger

Etter EUs utleveringskonvensjon 1996 artikkel 8 kan utlevering ikke nektes fordi adgangen til strafforfølgning eller straffullbyrding ville vært foreldet etter den anmodende stats regler. Det kan gjøres unntak fra dette dersom den anmodende stat i henhold til egen straffelovgivning selv har jurisdiksjon over handlingen, jf. artikkel 8 nr. 2 og lov 20. mai 2005 nr. 258 om straff (straffeloven) § 4. Selv om lengden på foreldelsesfristene kan variere også innad i Europa, kan ikke departementet se at det gjør seg gjeldende særlige innvendinger mot å gjennomføre EUs utleveringskonvensjon 1996 artikkel 8. Det vises til at utgangspunktet etter arrestordreloven er at overlevering til stater i EU utenfor Norden ikke kan nektes fordi forholdet er foreldet etter norsk rett². Se for øvrig merknad til bestemmelsen i punkt 6.

Departementet foreslår å gjennomføre EUs utleveringskonvensjon 1996 artikkel 8 ved å endre utleveringsloven § 9 tredje punktum slik at den harmonerer med ordlyden i konvensjonen. Dette innebærer at første punktum ikke skal gjelde ved utlevering til stater som deltar i Schengen-samarbeidet, slik at utlevering til Schengen-statene Sveits og Liechtenstein i utgangspunktet ikke kan nektes fordi forholdet ville vært foreldet i Norge. Endringen i seg selv vil ikke medføre en plikt til utlevering når forholdet er foreldet etter norsk rett, men opphever forbudet mot utlevering ved foreldelse og gir en adgang til utlevering i disse tilfellene. Utlevering kan uansett nektes ved foreldelse dersom begjæringen gjelder straffbare

² Se likevel § 8 første ledd bokstav k.

forhold som den anmodede staten ifølge sin lovgivning har jurisdiksjon over, jf. reservasjonen i artikkel 8 nr. 2. Etter departementets syn bør likevel en utleveringsbegjæring alltid avslås dersom forholdet utleveringsbegjæringen gjelder er foreldet etter norsk rett og er helt eller delvis begått på norsk territorium. Det vises til tilsvarende bestemmelse i arrestordreloven § 8 første ledd bokstav k. Departementet foreslår å lovfeste en slik unntaksregel, slik at regelverket ikke utvides mer overfor Schengen-statene Sveits og Liechtenstein enn overfor EU-stater.

3.1.6 Sentralmyndighet og oversendelse av utleveringsbegjæringer

3.1.6.1 Gjeldende rett

Utleveringsloven § 13 regulerer mottak av og krav til utleveringsbegjæring fra fremmed stat, og bestemmer at utleveringsbegjæringen skal fremsettes diplomatisk vei når ikke annet følger av overenskomst med vedkommende stat. Schengen-konvensjonen artikkel 65 gir anvisning på en enklere oversendelsesmåte og gjelder i dag overfor Schengen-statene Sveits og Liechtenstein. Bestemmelsen angir også hvilke dokumenter som skal medfølge en utleveringsbegjæring. Ved begjæring om utlevering til strafforfølgning, skal det vedlegges original eller bekreftet kopi av pågripelsesbeslutningen eller annen beslutning som er utferdiget i samsvar med vedkommende stats lovgivning, jf. § 13 nr. 3. Ved begjæring om utlevering til fullbyrding av dom skal den fellende dommen vedlegges i original eller bekreftet kopi, jf. § 13 nr. 4.

3.1.6.2 Departementets vurderinger

Etter EUs utleveringskonvensjon 1996 artikkel 13 skal utleveringsbegjæringer i utgangspunktet oversendes direkte mellom statenes sentralmyndigheter. Dette åpner utleveringsloven allerede for, ved at utleveringsbegjæringer fra en annen stat kan oversendes på annen måte enn via diplomatiske kanaler, herunder direkte mellom statenes sentralmyndigheter, jf. utleveringsloven § 13 nr. 1. Videre vil ikke etterlevelse av artikkel 13 medføre noen realitetsendringer sammenliknet med dagens praksis: Utleveringsbegjæringer oversendes allerede mellom kompetente regjeringsdepartementer i Norge, Sveits og Liechtenstein i medhold av Schengen-konvensjonen.

Når det gjelder måten utleveringsbegjæringen skal fremsendes på er dette ikke uttrykkelig regulert i loven. Imidlertid vil utleveringsloven § 13 nr. 3 i utgangspunktet være til hinder for at anmodende stat kan oversende utleveringsbegjæring til Norge via telefaks slik det er forskrevet i EUs utleveringskonvensjon 1996 artikkel 13 nr. 3. Telefaks er imidlertid en utdatert og usikker oversendelsesmetode, som i svært liten grad brukes i internasjonalt rettslig samarbeid i dag. Det er derfor ikke ønskelig å foreslå at utleveringsbegjæringer kan oversendes med telefaks. Derimot vil departementet foreslå å forsere forslaget i NOU 2022:15 Utleverings og arrestordreloven hva gjelder krav til utleveringsbegjæringer, ved å åpne for at det er tilstrekkelig å motta kopi av dom eller pågripelsesbeslutning. NOU 2022:15 var på høring høsten 2022, og forslaget til endring inntas derfor ikke i dette høringsnotatet.

3.1.7 Departementets samlede vurderinger

Etter departementet syn foreligger det ingen større betenkeligheter ved å påta seg forpliktelsene som følger av de Schengen-relevante bestemmelsene i EUs utleveringskonvensjon 1996, verken isolert eller samlet. Tvert imot vil dette kunne forbedre og lette det strafferettslige samarbeidet med Sveits og Liechtenstein og formentlig sikre likeartede regler mellom statene.

3.2 Gjensidig hjelp i straffesaker – samarbeid EPPO

3.2.1 Innledning

Reglene om internasjonal rettslig bistand i utleveringsloven kap. V, forskrift om internasjonalt samarbeid i straffesaker og domstoloven §§ 46 flg. regulerer samarbeid med utenlandske myndigheter (fremmede stater) i straffesaker. Reglene gjelder i utgangspunktet for mellomstatlig samarbeid. EU har opprettet en egen påtalemyndighet, European Public Prosecutor's Office (EPPO), som er et overnasjonalt og uavhengig unionsorgan med ansvar for å etterforske og strafforfølge kriminalitet mot EUs finansielle interesser. Se nærmere om EPPO nedenfor (punkt 3.3.2.1). Per i dag er det usikkert i hvilken utstrekning norske myndigheter kan yte rettslig bistand til EPPO. For å klargjøre at bistand fra norske myndigheter kan gis til EPPO, foreslår departementet å gjøre en endring i utleveringsloven.

3.2.2 Gjeldende rett

Etter utleveringsloven kapittel V og domstoloven § 46 kan norske myndigheter bistå utenlandsk myndighet med å gjennomføre, oppta og oversende bevis i forbindelse med en konkret straffesak i vedkommende stat. Det er også gitt særregler om bistand til Den internasjonale straffedomstolen og Jugoslavia- og Rwandatribunalene i lover 24. juni 1994 nr. 38 og 15. juni 2001 nr. 65.

Selv om utleveringsloven og domstoloven regulerer mellomstatlig samarbeid, er ikke norske myndigheter helt avskåret fra å yte rettslig bistand til overnasjonale organer og internasjonale mekanismer.

I NOU 2016:24 Ny straffeprosesslov foreslo straffeprosessutvalget å utvide virkeområdet for internasjonalt rettslig samarbeid til også generelt å omfatte internasjonale domstoler, jf. lovutkastet § 25-1 og s. 351. Det ble videre lagt til grunn at reglene må gis analogisk anvendelse dersom utviklingen gjør det aktuelt å bistå overnasjonale organer. Det er ikke tvilsomt at bestemmelsene i enkelte tilfeller vil kunne anvendes analogisk, men ikke for handlinger som krever lov hjemmel, se Anne Grøstad, *Internasjonalt strafferettslig samarbeid*, s. 159 flg. og høringsuttalelser fra riksadvokatembetet til utredningen. Forslaget er ennå ikke fulgt opp.

Norske myndigheter har også anledning til å anmode om bistand fra utenlandsk myndighet til å gjennomføre enhver beslutning og ethvert tiltak som det ellers er adgang til etter loven, jf. utleveringsloven § 23 b og domstoloven §§ 47 og 48. Loven regulerer imidlertid ikke adgang til å anmode om bistand fra overnasjonale organer eller internasjonale mekanismer. Straffeprosessutvalget foreslo i sin utredning å fastholde gjeldende rett for så vidt gjaldt norske myndigheters adgang til å anmode utenlandsk myndighet om bistand i straffesaker. Det ble presisert at

reglene må kunne gis analogisk anvendelse dersom utviklingen gjør det aktuelt for norske myndigheter å søke bistand direkte hos overnasjonale organer (s. 350). Tilsvarende adgang til å anvende reglene analogisk gjelder trolig også i dag. Norske myndigheter vil etter dette kunne be om bistand fra EPPO og eventuelle andre overnasjonale organer etter analogisk anvendelse av utleveringsloven § 23 b, og departementet kan ikke se at det foreligger behov for ytterligere hjemmelsgrunnlag for å kunne fremme anmodning om bistand.

3.2.2.1 Utfyllende informasjon om EPPO

EPPO er et overnasjonalt og uavhengig unionsorgan som har ansvar for å etterforske og strafforfølge kriminalitet mot EUs finansielle interesser. Hvilke straffbare handlinger som er omfattet av EPPOs mandat er definert i EU-direktiv 2017/1371 (EU) av 5. juli 2017 ("PIF-direktivet"), som alle deltakerstater er forpliktet til å gjennomføre i nasjonal rett.

Organet ble etablert gjennom Rådsforordning (EU) 2017/1939 av 12. oktober 2017 ("EPPO-forordningen"). Forordningen definerer EPPOs mandat og trådte i kraft 31. oktober samme år. EPPO ble likevel først operasjonelt i juni 2021. Per februar 2024 deltar 22 av EUs 27 medlemsstater i EPPO.

EPPO har to ulike nivåer: sentralt og nasjonalt. EPPO sentralt, med hovedsete i Luxembourg, består av en overordnet statsadvokat (European Chief Prosecutor), en statsadvokat fra hver av de deltakende EU-statene³ (22 stykker) og en administrativ leder. Det nasjonale nivået består på sin side av særskilt delegerte statsadvokater⁴ i de deltakende statene. Disse har ansvar for å etterforske og iretteføre sakene som faller inn under EPPOs virkeområde og mandat i deres land, men er underlagt EPPO sentralt. Ettersom det ikke eksisterer en egen EPPO-domstol, går sakene for nasjonale domstoler og aktoreres av de delegerte EPPO-statsadvokatene i vedkommende stat. EPPO sentralt overvåker på sin side bl.a. etterforskningen og strafforfølgingen som gjennomføres på nasjonalt nivå.

For å fungere tilstrekkelig effektivt er EPPO avhengig av bistand til bevissikring fra stater utenfor EU. I praksis har det imidlertid vist seg å være noe utfordrende for EPPO å få ønsket bistand fra tredjestater, fordi de fleste stater i utgangspunktet kun kan bistå fremmede stater og ikke overnasjonale organer. Denne utfordringen er forsøkt løst gjennom EPPO-forordningen artikkel 104, som gir anvisning på ulike måter å samarbeide og søke rettslig bistand fra tredjestater på.

For det første kan det inngås avtale med tredjeland om internasjonal bistand, jf. artikkel 104 nr. 3. I fravær av en slik avtale gir nr. 4 anvisning på et alternativ: Medlemsstatene skal, dersom den aktuelle multilaterale konvensjonen tillater det og med forbehold om tredjestatens aksept, «*anerkende og, hvis det er relevant, underrette EPPO som en kompetent myndighet i forbindelse med gjennomførelsen af multilaterale internationale aftaler om retshjælp i straffesager, som de har indgået, herunder om nødvendigt og muligt, gennem en ændring af disse aftaler.*» Med bakgrunn i denne bestemmelsen har flere EU-stater avgitt erklæring til ulike konvensjoner om at EPPO er å anse som kompetent myndighet til å utstede rettsanmodninger. Tredjestater er imidlertid ikke forpliktet til å anerkjenne slike erklæringer, og statene er derfor heller ikke forpliktet til å samarbeide med EPPO på dette grunnlaget. EPPO kan videre anmode om bistand fra tredjestater uten

³ European Prosecutors

⁴ European Delegated Prosecutors

grunnlag som nevnt over, jf. artikkel 104 nr. 5 annet ledd. Det vil da være opp til anmodede stat om bistand kan og skal ytes og eventuelt på hvilke vilkår.

Dersom det ikke er mulig å benytte seg av ovennevnte fremgangsmåter for samarbeid, oppstiller artikkel 104 nr. 5 første ledd to alternative fremgangsmåter for å søke bistand fra tredjestater:

«den europæiske delegerede anklager, der behandler sagen, [kan] i overensstemmelse med artikkel 13, stk. 1, gøre brug af en national anklagers beføjelser i vedkommendes medlemsstat til at anmode om retshjælp i straffesager fra myndigheder i tredjelande, i henhold til internationale aftaler, der er indgået af denne medlemsstat, eller gældende national ret og, hvor det er nødvendigt, gennem de kompetente nationale myndigheder. I så fald underretter den europæiske delegerede anklager myndighederne i tredjelande om, at det bevismateriale, der er indsamlet på dette grundlag, vil blive benyttet af EPPO med henblik på denne forordning, og bestræber sig, hvis det er relevant, på at indhente samtykke fra de pågældende myndigheder. I alle tilfælde underrettes tredjelandet behørigt om, at den endelige modtager af svaret på anmodningen er EPPO.»

Oppsummert følger det av EPPO-forordningen artikkel 104 at EPPO sentralt kan oversende rettsanmodning i tråd med artikkel 104 nr. 3, 4 og 5 annet ledd.

EPPO nasjonalt vil på sin side kunne oversende rettsanmodninger etter artikkel 104 nr. 5 første ledd. Rettsanmodningen kan alternativt fremsettes av myndighetene i vedkommende hjemstat, jf. artikkel 104 nr. 5 første ledd. Det antas da at norske myndigheter vil måtte samtykke til at opplysningene brukes av EPPO om disse innhentes på nasjonalt nivå.

Det fremgår av artikkel 104 nr. 6 at EPPO kan, etter anmodning, bistå tredjeland med bevis i straffesaker, dersom beviset eller informasjonen allerede er i EPPOs besittelse. Norsk påtalemyndighet vil således kunne anmode EPPO om rettslig bistand i straffesak.

3.2.3 Departementets vurderinger

Som nevnt over, er det i dag begrensede muligheter til å yte rettslig bistand til overnasjonale organer, da utleveringslovens system legger opp til et mellomstatlig samarbeid. Departementet foreslår derfor en særregulering for samarbeid med EPPO. Begrunnelsen for dette er primært at Norge har et særlig tett samarbeid med EU gjennom EØS- og Schengen-samarbeidet, og at EPPO derfor står i en særstilling. EPPO har et viktig mandat, og det er derfor ønskelig å bistå EPPO i størst mulig utstrekning innenfor rammene av nasjonal lov.

Det er neppe tvilsomt at EPPO sentralt er et overnasjonalt organ som faller utenfor anvendelsesområdet til utleveringsloven hva gjelder anmodninger som omfatter bruk av tvangsmidler. Mer usikkert er det om EPPO nasjonalt er å anse som en utenlandsk myndighet og følgelig faller innenfor lovens virkeområde. For å rydde unna enhver tvil om, og i hvilken utstrekning, norske myndigheter kan bistå EPPO, foreslår departementet å endre utleveringsloven og særskilt regulere samarbeidet med EPPO.

Ettersom EPPO er et EU-organ bestående på sentralt nivå av egne statsadvokater utnevnt av EU-stater, samt særskilt beskikkede statsadvokater på nasjonalt nivå, foreslår departementet at norske myndigheter skal yte bistand i tilsvarende utstrekning overfor EPPO som overfor EU-stater. Dette vil medføre at blant annet

domstoloven § 46 mv., utleveringsloven §§ 23 a, 24 og 24 a gis tilsvarende anvendelse for så vidt gjelder avslagsgrunner, vilkår og saksbehandling.

Departementet foreslår at anmodninger fra EPPO, både nasjonalt og sentralt, behandles på tilsvarende måte som anmodninger fra EU-stater.

4 Forslag til endringer i Forskrift om internasjonalt samarbeid i straffesaker

4.1 Elektronisk oversendelse av anmodninger om rettslig samarbeid i straffesaker

4.1.1 Innledning

Rettsanmodninger fra utlandet til Norge fremsendes som hovedregel per post. Under Covid-19 pandemien ble det behov for å sende anmodninger om rettslig bistand elektronisk, og flere stater har utviklet egne fremsendelsesportaler/kanaler⁵ for sikker digital fremsendelse. Det er i dag adgang til å motta elektroniske rettsanmodninger fra EUs medlemsstater og stater som deltar i Schengen-samarbeidet, men rettsanmodninger fra andre stater må etter dagens regelverk ettersendes per post. På bakgrunn av den digitale utviklingen, ønsker departementet å fjerne kravet om ettersendelse av rettsanmodninger per post. Ved behov kan fortsatt dokumenter per post etterspørres.

4.1.2 Gjeldende rett

Det følger av forskrift om internasjonalt samarbeid i straffesaker § 4 første ledd at norske myndigheter kan behandle rettsanmodninger som er fremsendt fra utenlandsk myndighet ved bruk av telefaks, e-post eller andre elektroniske kommunikasjonsmidler i den utstrekning det følger av overenskomst med fremmed stat eller for øvrig er avtalt. Dersom rettsanmodningen er fra en stat som ikke deltar i Schengen-samarbeidet eller en EU-stat må anmodningen ettersendes per post.

Andre tilleggsprotokoll til den Europeiske konvensjon av 20. april 1959 om gjensidig hjelp i straffesaker artikkel 4 nr. 9 åpner for elektronisk oversendelse av rettsanmodninger i straffesaker. Norge har forbeholdt seg retten til kun å motta elektronisk oversendelse av rettsanmodninger dersom anmodningen ettersendes per post så snart som mulig.

Konvensjon av 29. mai 2000 om gjensidig hjelp i straffesaker mellom Den europeiske unions medlemsstater artikkel 6. nr. 1, som Norge er bundet av, bestemmer at anmodning om gjensidig hjelp skal fremsettes skriftlig «eller på annen måte som gjør det mulig å fremskaffe skriftlig dokumentasjon slik at mottakerstaten kan fastslå ektheten». Etter dette vil anmodninger normalt kunne fremsettes for eksempel per e-post, så lenge ektheten kan fastslås.

Ved midlertidig lov 26. mai 2020 nr. 47 om tilpasninger i prosessregelverket som følge av utbruddet av covid-19 mv. § 14 ble det innført hjemmel for at fremmed stat kunne fremsende rettsanmodninger ved bruk av elektroniske

⁵ Egress (UK), e-CODEX (EU)

kommunikasjonsmidler, uavhengig av om dette fulgte av overenskomst med staten eller for øvrig var avtalt. Stater som ikke deltok i Schengen-samarbeidet eller ikke var medlem av EU måtte ettersende anmodninger per post. Bestemmelsen ble videreført i ny midlertidig lov 17. desember 2021 nr. 148 om enkelte tilpasninger i prosessregelverket som følge av utbruddet av covid-19, og senere ved midlertidig lov 17. juni 2022 om tilpasninger i regelverket om internasjonalt rettslig samarbeid som følge av utbruddet av covid-19 (testing for covid-19 før uttransportering). Sistnevnte lov ble opphevet 1. juli 2023.

Bakgrunnen for behovet for de midlertidige bestemmelsene var covid-19 pandemien, herunder økt bruk av hjemmekontor, elektroniske løsninger i andre stater og forsinket postgang grunnet smittesituasjonen, jf. bl.a. Prop. 33 L (2021-2022) om Midlertidig lov om enkelte tilpasninger i prosessregelverket som følge av utbruddet av covid-19, s. 11.

Hvordan rettsanmodninger skal sendes *fra* Norge er regulert i forskrift om internasjonalt samarbeid i straffesaker §§ 10 og 11. Det fremgår av § 11 at rettsanmodninger kan fremsendes ved bruk av telefaks, e-post eller andre elektroniske kommunikasjonsmidler i den utstrekning det følger av overenskomst med fremmed stat eller for øvrig godtas av anmodede myndighet. Elektronisk fremsendelse kan bare skje såfremt det er i samsvar med gjeldende regler og retningslinjer for håndtering av opplysninger som er underlagt taushetsplikt eller krav til sikring etter reglene om behandling av personopplysninger eller tilsvarende regler. Det fremgår her at anmodningen i tillegg skal fremsendes per post, med mindre det følger av avtale at dette ikke er påkrevd.

4.1.3 Departementets vurdering

Utviklingen de senere årene, og særlig etter covid-19, har gått i retning av økt bruk av digital kommunikasjon, herunder for oversending av rettsanmodninger. Departementet mottar i dag et økende antall rettsanmodninger elektronisk, de fleste er fremsendt ved bruk av e-post. Departementet ser videre ikke lenger behov for å beholde muligheten for fremsendelsesmåten telefaks. Dette er en utdatert og usikker fremsendelsesmåte, som ikke lengre benyttes.

Videre er det flere stater som har opprettet, eller er i gang med å opprette, egne plattformer for å sende og motta anmodninger elektronisk gjennom sikre oversendelseskanaler. Departementet har erfaring med at enkelte stater krever at anmodninger sendes elektronisk. Det er også blitt signalisert at anmodninger som ikke oversendes elektronisk kan bli nedprioritert. Etter departementets syn foreligger det derfor et behov for både å kunne motta og oversende rettsanmodninger elektronisk, uten at disse må ettersendes per post. Flere av konvensjonene Norge allerede er tilsluttet muliggjør elektronisk oversendelse etter dagens regelverk. Departementet har også positive erfaringer med bruk av elektronisk oversendelse under covid-19 pandemien.

Det foreslås å videreføre kravet om at kompetent myndighet skal foreta rimelige undersøkelser for å sikre at dokumentene er fremsendt av kompetent myndighet i anmodende stat, jf. forskrift om internasjonalt samarbeid i straffesaker § 4 annet ledd. Dette er for å avhjelpe eventuelle betenkeligheter knyttet til elektronisk fremsendelse av rettsanmodninger. I den forbindelse kan det for eksempel være behov for å be om at dokumentene ettersendes per post.

En annen betenkelighet knyttet til elektronisk oversendelse av rettsanmodninger er personvern og sikker behandling av personopplysninger. For Norges del er dette allerede regulert i forskrift om internasjonalt rettslig samarbeid i straffesaker § 11. Elektronisk oversendelse av rettsanmodninger fra norske myndigheter kan bare skje i samsvar med gjeldende regler og retningslinjer for håndtering av opplysninger som er underlagt taushetsplikt eller krav til sikring etter reglene om behandling av personopplysninger eller tilsvarende regler. Utenlandske myndigheter må selv vurdere om elektronisk fremsendelse er tillatt etter vedkommende stats rett, og om slik fremgangsmåte er egnet i det enkelte tilfellet.

Departementet foreslår også å oppdatere § 11 i forskriften om elektronisk oversendelse til utenlandsk myndighet, slik at det er samsvar mellom § 4 og § 11 i forskriften. Det foreslås også at § 11 annet ledd første punktum slettes, da det svært sjelden er påkrevd at anmodninger som er formidlet elektronisk ettersendes per post. Hvis anmodede myndighet krever ettersendelse av en papirkopi av dokumentene, eller dette følger av overenskomst mellom statene, vil en slik ettersendelse fortsatt være nødvendig.

Det foreslås videre å fjerne Norges forbehold til artikkel 4 nr. 9 i konvensjon om gjensidig hjelp i straffesaker. Dette vil innebære at stater som er med på konvensjonen ikke vil trenge å ettersende rettsanmodninger per post. Konvensjonen åpner i dag for ettersendelse av dokumentene per post, dersom den anmodede stat ønsker det. Det vil da kun være nødvendig å ettersende dokumentene per post i de tilfeller det er tvil om dokumentenes autentisitet. Dette vil kunne bidra til å forenkle det rettslige samarbeidet med andre stater.

5 Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet foreslår å gjennomføre de Schengen-relevante bestemmelsene i EUs utleveringskonvensjon 1996 i norsk rett. Dette vil i praksis kun få betydning for utleveringssaker med Sveits og Liechtenstein, og departementets erfaring er at Norge kun har et fåtall utleveringssaker med disse statene.

Forslaget om å åpne for å etterkomme rettsanmodninger fra EPPO innebærer en klargjøring av dagens hjemmelsgrunnlag, og medfører at disse vil behandles på samme måte som rettsanmodninger Norge mottar fra EUs medlemsstater. Departementet antar at det vil dreie seg om et begrenset antall saker.

Adgangen til å motta rettsanmodninger fra utlandet elektronisk vil i hovedsak innebære en forenklet administrasjon for utenlandske myndigheter ved at krav om ettersending av anmodningen per post fjernes. For Norges del vil forslaget medføre besparelser som følge av mindre administrasjon og tidsbruk for å etterspørre og innhente papirdokumenter. Forslaget vil også bidra til å effektivisere behandlingen av rettsanmodninger.

Samlet sett antas forslagene ikke å medføre økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning, eller kreve økte bevilgninger. Eventuelle merkostnader som følger av forslagene dekkes innenfor Justis- og beredskapsdepartementets gjeldende budsjetttrammer.

6 Merknader til de enkelte paragrafene

Til forslaget til endringer i utleveringsloven

Til forslaget § 9 tredje punktum

Forslaget til endringer innebærer at utlevering til en Schengen-stat kan finne sted selv om adgangen til henholdsvis straffeforfølgning eller fullbyrding av straffen er foreldet etter norsk rett, med mindre forholdet er begått på norsk territorium. Bestemmelsen gjennomfører EUs utleveringskonvensjon 1996 artikkel 8, se nærmere punkt 3.1.5. Statene som deltar i Schengen-samarbeidet, og omfattes av paragrafen her, er Sveits og Liechtenstein. Det er i utgangspunktet foreldelsesreglene i anmodende Schengen-stat som skal legges til grunn ved vurderingen av om utlevering skal skje. Bestemmelsen innebærer likevel at utleveringsbegjæringen alltid skal avslås dersom forholdet er foreldet og ble begått helt eller delvis på norsk territorium, herunder på Svalbard, Jan Mayen eller i de norske bilandene, eller andre områder underlagt norsk jurisdiksjon. Dette tilsvarer arrestordreloven § 8 første ledd bokstav k.

Utover dette opphever bestemmelsen forbudet mot utlevering ved foreldelse og gir en adgang, men ingen plikt til utlevering når forholdet er foreldet etter norsk rett.

Til § 23 c

Paragrafen regulerer i hvilken utstrekning norske myndigheter skal yte bistand til EUs påtalemyndighet, EPPO. Se nærmere punkt 3.3.2.1 om EPPOs organisering, og punkt 3.3.3 om departementets vurdering.

Etter bestemmelsen skal norske myndigheter bistå EPPO i samme utstrekning som stater i EU bistås i dag. Det betyr at norske myndigheter i utgangspunktet er forpliktet til å yte bistand jf. utleveringsloven § 23 a nr. 1, med mindre det foreligger en avslagsgrunn. Slike avslagsgrunner er angitt i utleveringsloven § 23 annet og tredje ledd, men tredje ledd bokstav a gjelder ikke for anmodninger fra en stat som er tilsluttet Schengen-samarbeidet eller Den europeiske union. Dette innebærer at tredje ledd bokstav a ikke vil gjelde for anmodninger fra EPPO. De angitte avslagsgrunnene i § 23 a er imidlertid ikke uttømmende, jf. «så vidt mulig» i første ledd. Bestemmelsen inneholder en sikkerhetsventil som åpner for avslag dersom andre forhold gjør at det ikke er mulig å gjennomføre bistandshandlingen, for eksempel på grunn av praktiske forhold eller at det ikke er hjemmel i norsk rett til å etterkomme den. Departementet bemerker imidlertid at den skjønsmessige friheten til å avslå en rettsanmodning som følger av tredje ledd, vil være begrenset av våre folkerettslige forpliktelser til å etterkomme rettsanmodninger som følger av 1959-konvensjonen eller 2000-konvensjonen. Ved anmodning om bruk av tvangsmidler gjelder dessuten ytterligere skranker, se nærmere § 24, men det innebærer eksempelvis at unntaket i § 24 tredje ledd annet punktum får tilsvarende anvendelse for EPPO.

Bestemmelsen angir at en anmodning om rettslig bistand skal behandles på tilsvarende måte som anmodninger fra stater i Den europeiske union. Dette innebærer at bestemmelser i blant annet domstoloven og utleveringsloven gjelder tilsvarende i samme utstrekning som de får anvendelse overfor en EU-stat. Opplistingen er ikke uttømmende, og i den grad andre lovbestemmelser får anvendelse i saker om gjensidig hjelp i straffesak for en EU-stat, vil de også kunne

anvendes overfor EPPO. Forskrift om internasjonalt samarbeid i straffesaker kommer også til anvendelse så langt den passer.

7 Forslag til lovendringer

I

I lov 13. juni 1975 om utlevering av lovbrøtere gjøres følgende endringer:

§ 9 tredje punktum skal lyde:

Første punktum gjelder ikke ved utlevering til en stat som deltar i Schengen-samarbeidet med mindre forholdet er begått helt eller delvis i Norge, under dette på Svalbard, Jan Mayen eller i de norske bilandene, eller andre områder underlagt norsk jurisdiksjon.

Ny § 23 c skal lyde:

§ 23 c

En anmodning om rettslig bistand fra Den europeiske påtalemyndighet skal behandles på tilsvarende måte som anmodninger fra stater i Den europeiske union.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

8 Forslag til endring i forskrift om internasjonalt samarbeid i straffesaker

I

I forskrift 14. desember 2012 om internasjonalt samarbeid i straffesaker gjøres følgende endringer:

§ 4 første ledd og annet ledd skal lyde:

I den utstrekning det følger av overenskomst med fremmed stat eller det for øvrig er avtalt, kan rettsanmodninger behandles etter fremsendelse fra utenlandsk myndighet ved bruk av *elektroniske kommunikasjonsmidler*.

Den myndighet som mottar anmodningen til behandling foretar rimelige undersøkelser for å sikre at dokumentene er fremsendt av kompetent myndighet i den anmodende stat. Dersom det er nødvendig kan den myndighet som har saken til behandling be Justis- og beredskapsdepartementet om bistand til å få bekreftet anmodningens ekthet.

§ 11 skal lyde:

§ 11 *Elektronisk fremsendelse*

Rettsanmodninger kan fremsendes ved bruk av *elektroniske* kommunikasjonsmidler i den utstrekning det følger av overenskomst med fremmed stat eller for øvrig godtas av anmodede myndighet. Elektronisk fremsendelse kan bare skje såfremt det er i samsvar med gjeldende regler og retningslinjer for håndtering av opplysninger som er underlagt taushetsplikt eller krav til sikring etter reglene om behandling av personopplysninger eller tilsvarende *regler*. Den myndighet som har utferdiget anmodningen skal på begjæring fra anmodede myndighet kunne legge frem en utskrift eller original av rettsanmodningen.

II

Forskriften gjelder fra den tid Kongen bestemmer.